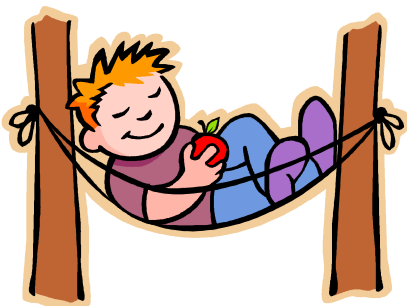

HATTULAN KUNNAN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Millaista on olla lapsi Hattulassa?

"Öö..vähä erilaista ku olla aikuinen ja koska ei tarvi käydä töissä ja maksaa laskuja ja tehdä ruokaa. Lapset leikkii..no, kato, voi olla sullei, että, no, ei oo paljoa ihmisiä kuin isossa paikassa ja muualla ja tää on paljon pienempi."

"Aika kivaa..no, kun saa leikkii kavereitten kaa.... ja täällä on kavereita lähellä paljon!"

SISÄLLYS

JOHDANTO

1. VARHAISKASVATUSPALVELUT HATTULASSA

2. VARHAISKASVATUKSEN PERUSTA

- 2.1. LAPSEN POLKU
- 2.2. ARVOT
- 2.3. TOIMINTA-AJATUS
- 2.4. HOIDON, KASVATUKSEN JA OPPIMISEN KOKONAISUUS
- 2.5. LAPSI- JA OPPIMISKÄSITYS
- 2.6. KASVATTAJA VARHAISKASVATUKSESSA
- 2.7. VARHAISKASVATUSYMPÄRISTÖ
- 2.8. KASVATUSKUMPPANUUS
- 2.9. KIELI JA VUOROVAIKUTUS
- 2.10. LAPSIHAVAINNOINTI
- 2.11. VARHAINEN JA ERITYINEN TUKE

3. LAPSELLE OMINAISET TAVAT TOIMIA

- 3.1. LEIKKI
- 3.2. LIIKKUMINEN
- 3.3. TUTKIMINEN
- 3.4. TAITEELLINEN KOKEMINEN JA ILMAISEMINEN

4. LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA JA ESIOPETUSSUUNNITELMA

5. VARHAISKASVATUKSEN LAATU JA KEHITTÄMINEN

- 5.1. LAADUNHALLINNAN MALLI
- 5.2. VERKOSTO- JA KEHITYSTYÖ
- 5.3. YKSIKKÖKOHTAISET VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAT

LÄHTEET

JOHDANTO

Hattulan kunta sijaitsee Kanta-Hämeen maakunnassa, Etelä-Suomen läänissä. Hattulan maisemalle tyypillisiä ovat järvet, harjut, viljelysaukeat, metsät ja suot. Maatalousmaiseman juuret ulottuvat jo rautakauteen. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä paikkoja Hattulan kunnassa ovat Vanajaveden laakso, Mierolan silta ja Pyhän Ristin kirkko. Suurimpia työnantajia ovat puolustusvoimien Panssariprikaati Parolannummella ja kunta itse.

Hattulan kunta on kasvava ja muuttovoittoinen, joka johtuu kunnan sijainnista hyvien kulkuyhteyksien varrella. Kunnan kautta kulkevat valtatie 3, kantatie 57, rautatie ja Vanajaveden vesireitti.

Hattulan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma (vasu) perustuu valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Sen työstäminen aloitettiin jo vuonna 2004, joten polku on ollut pitkä ja äärettömän antoisa. Tätä polkua ovat olleet yhdessä rakentamassa lapset, vanhemmat ja päivähoiton henkilökunta.

Yhdessä tekeminen on lisännyt varhaiskasvatuksen yhteishenkeä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Vasuprosessiin ovat sisältyneet sisäiset koulutukset, tapaamiset ja erilaiset työryhmät. Matkan varrella on yhdessä työstetty päivähoiton arvoja, lapsen polkua ja yhtenäistetty varhaiskasvatuksen lomakkeistoa. Uskomme, että tämä matka on edesauttanut vasuun sitoutumisessa jo ennen kuin se on ilmestynyt kirjallisessa muodossa.

Tavoitteenamme on elävä Vasu, joka näyttää Hattulan kunnan varhaiskasvatukselta ja toteutuu arjessamme hyvinvoivan lapsen, perheen ja työyhteisön hyväksi.

Perusturvalautakunta on hyväksynyt Hattulan kunnan varhaiskasvatussuunnitelman marraskuussa 2010.

17.11.2010 Vasu-työryhmä ja varhaiskasvatusjohtaja Sari Nikula-Heino

1 VARHAISKASVATUSPALVELUT HATTULASSA

Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämäntilanteissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista.

Tällä hetkellä kunnassa asuu noin 9 600 asukasta. Alle kouluikäisiä lapsia on noin 800, joka on 9 % koko väestöstä. Näistä alle kouluikäisistä lapsista 59 % eli noin 500 lasta on päivähoitossa. Tätä lapsimäärää hoitaa 120 alan ammattilaista päiväkodeissa, ryhmäperhepäiväkodeissa, perhepäivähoitossa, avoimessa - ja kerhotoiminnassa, unohtamatta päivähoitotoimiston henkilökuntaa ja perusturvajohtajaa.

Hattulan varhaiskasvatuksessa toteutettiin 1.6.2010 organisaatiomuutos, jossa kehitettiin varhaiskasvatuksen johtamisjärjestelmää sekä luotiin uudet päivähoitoalueet. Varhaiskasvatuksen palveluesimiehet vastaavat kukin omasta päivähoitoalueestaan.

- Läntinen alue:
 - Päiväkoti Marjahattu
 - Päiväkoti Katinkontti
 - Päiväkoti Puutalo
 - Ryhmäperhepäivähoito Touhutassut
- Keskustan alue:
 - Päiväkoti Tiitiäinen
 - Päiväkoti Myllytonttu
 - Avoin ja kerhotoiminta
 - Kosken Pikkuväki (yksityinen päivähoito)
- Itäinen alue:
 - Pappilanniemen päiväkot
 - Ryhmäperhepäivähoito Neulanen
- Perhepäivähoito:
 - 19 perhepäivähoitajaa

Kasvatuskumppanuus ja perhetyö ovat Hattulan varhaiskasvatuksen keskeisiä työtapoja. Omaehtoisesta Hattulan varhaiskasvatukselle on verkostotyö ja moniammatillinen yhteistyö muiden varhaiskasvatusta tarjoavien tahojen, kuten Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja Hattulan seurakunnan kanssa.

Hattulan varhaiskasvatuksessa pyritään huomioimaan varhaiskasvatuksen muuttuvat tarpeet ja vastaamaan niihin tarjoamalla monipuolisia päivähoitovaihtoehtoja. Kehittymässä oleva palveluohjaus auttaa löytämään perheelle heidän tarpeitaan vastaavaa palvelua. Kotihoidon ja yksityisen hoidon tukeminen on yksi varhaiskasvatuksen tarjoama vaihtoehto kunnalliselle palvelulle. Myös vuonna 2010 lisääntynyt kunnallisen varhaiskasvatuksen avoin - sekä kerhotoiminta on lisännyt perheen valinnanmahdollisuuksia. Nämä uudet toimintamuodot ovat keventäneet palvelurakennetta ja luoneet uusia mahdollisuuksia moniammatilliseen yhteistyöhön sekä ennaltaehkäisevään perhetyöhön.

2 VARHAISKASVATUKSEN PERUSTA

2.1 LAPSEN POLKU

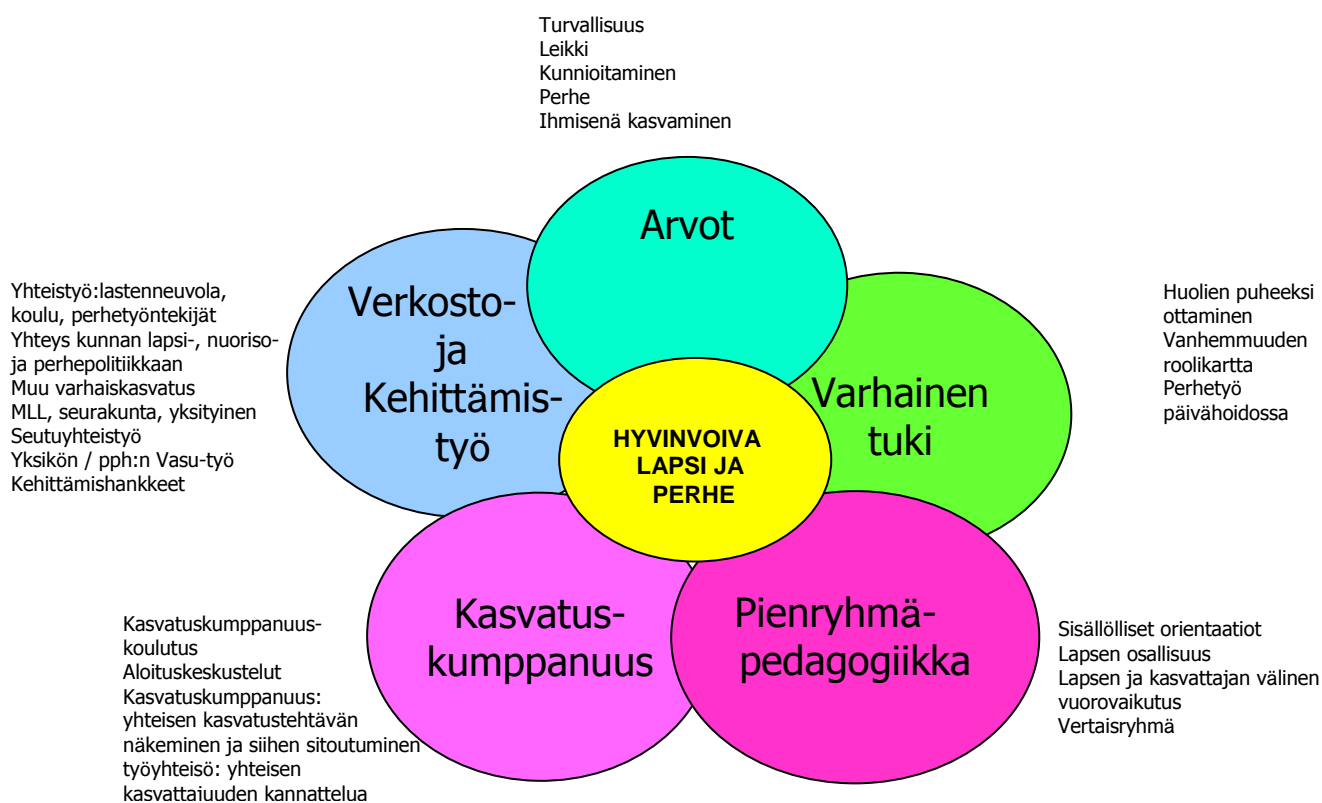
Hattulan kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaprosessin alkuvaiheessa keskusteltiin sekä kirjattiin auki lapsen ja perheen polku. Polku ilmentää asioita, joiden kautta toteutuu tavoite hyvinvoivasta lapsesta ja perheestä Hattulassa.

Polun taustalla on myös perusturvan strategian mukaiset arvot, visiot ja toiminta-ajatus.

Visio:

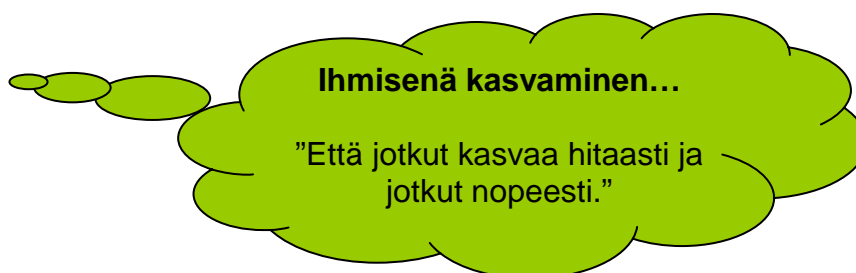
- Hattulan väestö voi paremmin ja on terveempää ja kuntalaisilla on vähemmän sosiaalisia ongelmia
- Hattulan perusturva on alansa vetovoimaisin työyhteisö seudulla.

Toiminta-ajatus: Perusturvan päävastuualueen tehtävänä on edistää ja ylläpitää kuntalaisten hyvinvointia ja toimintakykyä järjestämällä oikea-aikaisia, vaikuttavia ja kustannustehokkaita sosiaali- ja terveystalvueluita. Toiminnassa korostetaan asiakkaiden osallisuutta ja heidän omien voimavarojensa käyttöönottoa sekä yhteistyötä muiden palvelutuottajien kanssa.

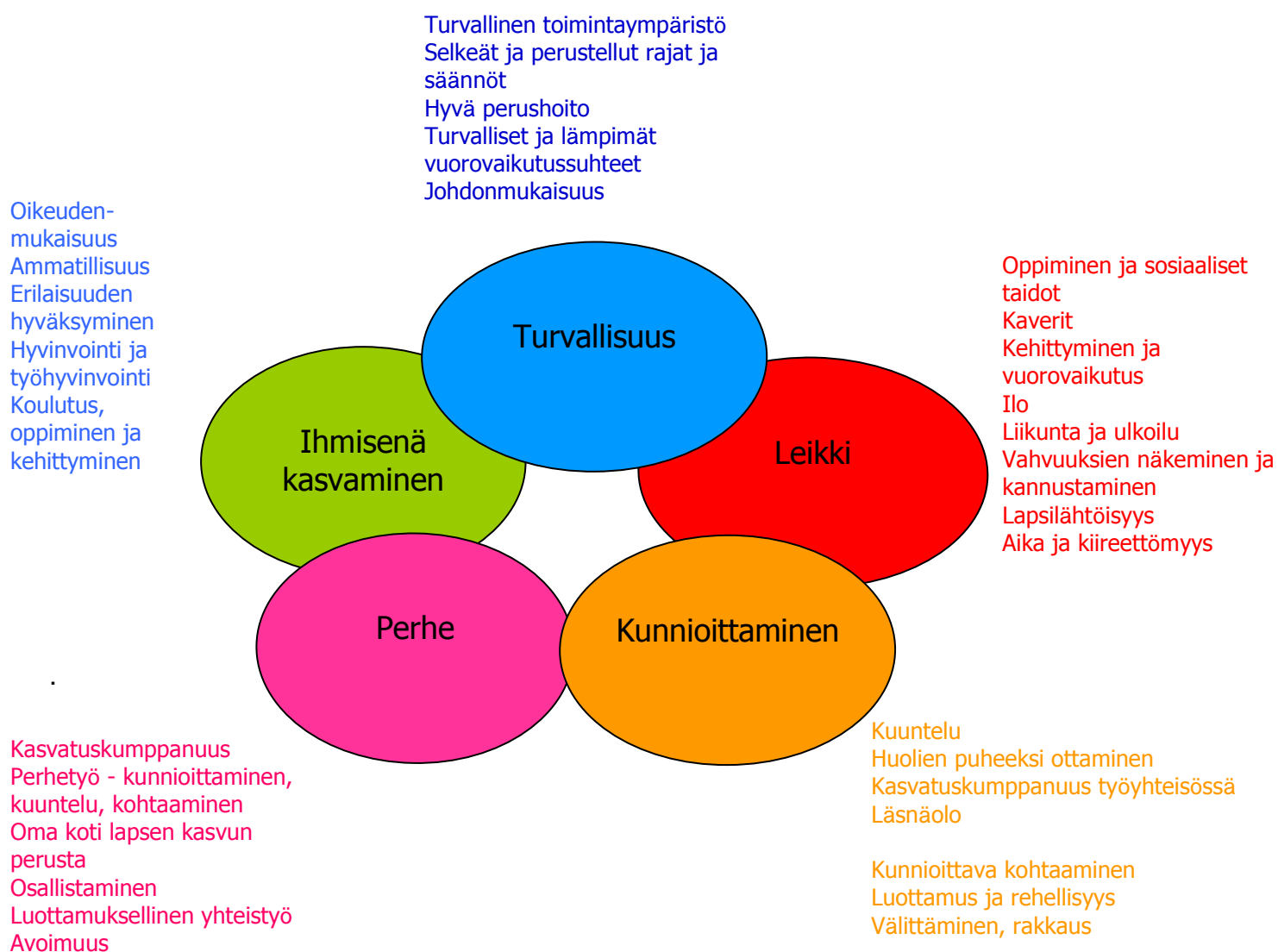

LEIKKI – LIIKKUMINEN – TUTKIMINEN – TAITEELLINEN KOKEMINEN JA ILMAISEMINEN

2.2 ARVOT

Arvokeskusteluja käydään niin vanhempien kuin henkilökunnan kesken säännöllisesti esim. vanhempainilloissa ja yhteisissä keskusteluissa sekä työyhteisöjen suunnittelupalaverissa. Koko päivähoidon yhteisten arvojen päivitys tehdään viiden vuoden välein. Lasten kanssa arvoja käydään vuosittain esim. haastattelemalla, kuvien avulla, piirtämällä tai saduttamalla.

2.3 TOIMINTA-AJATUS

Päiväkodit

- H** uolen puheeksiotto ja varhainen tuki
- Y** ksilöllisyys, yhteisöllisyys, ystävyys
- V** äittäminen lapsesta, perheestä ja työkaverista
- I** lmapiiri – avoin kannustava, kunnioittava, kuuleva ja turvallinen
- N** autimme ulkoilusta, luonnosta, luovuudesta ja leikistä
- V** erkosto- ja kehittämistyö; monipuoliset varhaiskasvatuspalvelut
- O** ikeasti läsnä – aito vuorovaikutus
- I** hmisenä kasvaminen
- V** anhemmat – kasvatuskumppanuus, perhetyö
- A** rvokas lapsuus
 - **LAPSI**
 - **PERHE**
 - **TYÖYHTEISÖ**

Perhepäivähoito

Perhepäivähoidossa haluamme mahdollistaa lapsen yksilöllisen kasvun turvallisessa kodikkaassa ja lämpimässä ilmapiirissä. Meille tärkeää on lapsen hyvä perushoito ja luottamuksellinen yhteistyö perheiden kanssa.

Avoin – ja kerhotoiminta

Avoimessa toiminnassa tarjoamme perheille kohtaamispaikan, jossa mahdollistuu vertaistuki, yhdessä tekeminen ja lasten vuorovaikutus vertaisten kanssa lapselle ominaisten tapojen toimia kautta.

Kerhotoiminta tarjoaa lapsille mahdollisuuden harjoitella yhdessä olemista vertaisten kanssa muutaman tunnin viikossa lastentarhanopettajan ohjauksessa.

2.4 HOIDON, KASVATUKSEN JA OPPIMISEN KOKONAISUUS

Hyvän hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuuden tavoitteena on hyvinvoiva lapsi. Lapsen hyvän kasvun turvaa perusluottamus, jonka hän saa vuorovaikutuksessa omiin vanhempiinsa. Varhaiskasvatuksen aloituskeskustelu lapsen kotona vahvistaa ns. toissijaisen kiintymyssuhteen syntymistä kasvattajiin. Se on pohja luottamussuhteen syntymiselle lapsen ja hänen perheensä kanssa.

Hyvä hoito muodostaa perustan kaikelle toiminnalle varhaiskasvatuksessa. Lapsen tarpeita vastaavalla perushoidolla taataan hänen hyvinvointinsa päivähoiton aikana. Lapsi, jonka perustarpeet on tyydytetty, voi keskittää kiinnostuksensa asioihin ja toimintoihin, jotka edesauttavat kasvua, kehittymistä ja oppimista. Hyvällä hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudella voidaan edistää lapsen myönteistä minäkäsitystä, ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja sekä ajattelun kehittymistä. Varhaiskasvatus toteutuu kokonaisuutena, jossa hoito, kasvatus ja opetus nivoutuvat toisiinsa eikä niitä voida irrottaa toisistaan.

Kasvattaja kasvattaa tietoisesti lasta tuodessaan lapsen päivän eri vaiheisiin opetuksen näkökulman. Varhaiskasvatuksen ulottuvuudet painottuvat eri tavoin eri-ikäisillä lapsilla. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä enemmän opetus tapahtuu perushoidon tilanteissa.

2.5 LAPSI – JA OPPIMISKÄSITYS

Lapsi on ainutkertainen yksilö – ensijaisesti osa omaa perhettään. On tärkeää, että jokainen lapsi kokee tulevansa kuulluksi ja hyväksytyksi omana itsenään. Lapsi on luonnostaan aktiivinen, käyttää mielikuvitustaan, ajattelee ja osallistuu. Lapsi kehittää, muuttaa ja tuottaa toiminnan sisältöä vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Onnistumisen kokemukset, yhteiset elämykset, kiireettömyys ja perusturvallisuus tukevat lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä ja hyvinvointia.

Lapsi on synnynnäisesti utelias; hän haluaa oppia uutta ja kerrata vanhaa. Lapsi oppii uusia asioita perushoitotilanteissa ja luontaisten toimintatapojensa kautta kehityksensä ja herkkyyksiausiensa mukaan. Leikin, liikunnan, tutkimisen, taiteellisen kokemisen sekä kielen ja vuorovaikutuksen kautta lapsi yrittää ja erehtyy, oivaltaa, oppii, onnistuu ja iloitsee oppimisestaan.

Oppimisympäristöllä on merkittävä vaikutus lapsen oppimiselle. Innostavat ja mieleiset tilat ja välineet sekä ympärillä olevat turvalliset aikuiset ja leikkikaverit vaikuttavat paljon lapsen oppimiseen. Lapsi oppii toimiessaan yksin ja vertaisryhmässä muiden lasten kanssa. Oppimisessa myös kasvattaja on lapsen malli. Kun lapsi kokee oppiessaan psyykkistä ja fyysistä turvallisuutta sekä läsnäolevien, kannustavan ja innostavan ilmapiirin, ilolle on vapaampi tie tulla esille. Oppimisen tulisikin olla myönteinen ja iloinen asia.

Oppimisen ilo on eteenpäin työntävä voima. Se kannustaa, palkitsee, auttaa ponnistelemaan ja hankkimaan uusia ja yhä haasteellisempia tavoitteita. Oppimisen ilo syntyy lapsen oivalluksesta oppia asia – Minä tein sen! Lapsesta itsestään lähtevät onnistumisen kokemukset ovat tärkeitä, ja elämäntaitojen lisääntyminen kasvattaa itsetuntoa.

Hattulan varhaiskasvatuksessa on lähdetty toimintakautena 2010- 2011 kehittämään pienryhmäpedagogiikkaa. Pienryhmissä (4-8 lasta/ kasvattaja) toimiminen tukee lapsen yksilöllisyyden huomioonottamista sekä lapsen ja kasvattajan välistä vuorovaikutusta. Pienryhmäpedagoginen työskentelytapa vahvistaa lapsen äänen kuulumista ja osallisuutta suunnittelussa.

2.6 KASVATTAJA VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatuksen osaamisen perusta on koulutuksessa hankittu pätevyys: tiedot, taidot ja osaaminen. Työkokemuksen ja täydennyskoulutuksen kautta kasvattaja täydentää omaa osaamistaan elinikäisen oppimisen ja ihmisenä kasvamisen arvon näkökulmista. Hattulassa varhaiskasvatuksen jatkuva sisäinen koulutus (Kasvatuskumppanuus, Huolen puheeksiotto, Vanhemmuuden roolikartta päivähoidon työvälineenä) luo yhtenäistä toimintakulttuuria päivähoitoon.

Kasvattajan työssä on tärkeää tiedostaa oma kasvattajuus ja sen taustalla olevat arvot sekä eettiset periaatteet. Kasvattajalta edellytetään sitoutuneisuutta, herkkyyttä ja kykyä reagoida lapsen sekä perheen tunteisiin ja tarpeisiin. Välittämisen, avoimen vuorovaikutuksen ja osallisuuden ilmapiiri sekä lapsen ystävyyssuhteiden vaaliminen ovat Hattulassa tärkeitä.

Kasvattajan tehtävänä on suunnitella yhdessä lasten ja perheiden kanssa toimintaa sekä rakentaa ympäristö, jossa näkyvät ja toteutuvat sekä lapselle ominaiset tavat toimia että sisällölliset orientaatiot.

Kasvattajayhteisö dokumentoi, arvioi ja pyrkii jatkuvasti kehittämään omaa toimintaansa mm. lapsihavainnoinnin ja asiakastytyväisyyskyselyn perusteella. Hattulan varhaiskasvatuksessa käytetään Vanhemmuuden roolikarttaa kasvattajien oman toiminnan arvioinnissa vähintään kerran vuodessa. Keskustellessaan arvoista ja toimintatavoista kasvattajayhteisö rakentaa yhteistä toimintakulttuuria.

2.7 VARHAISKASVATUSYMPÄRISTÖ

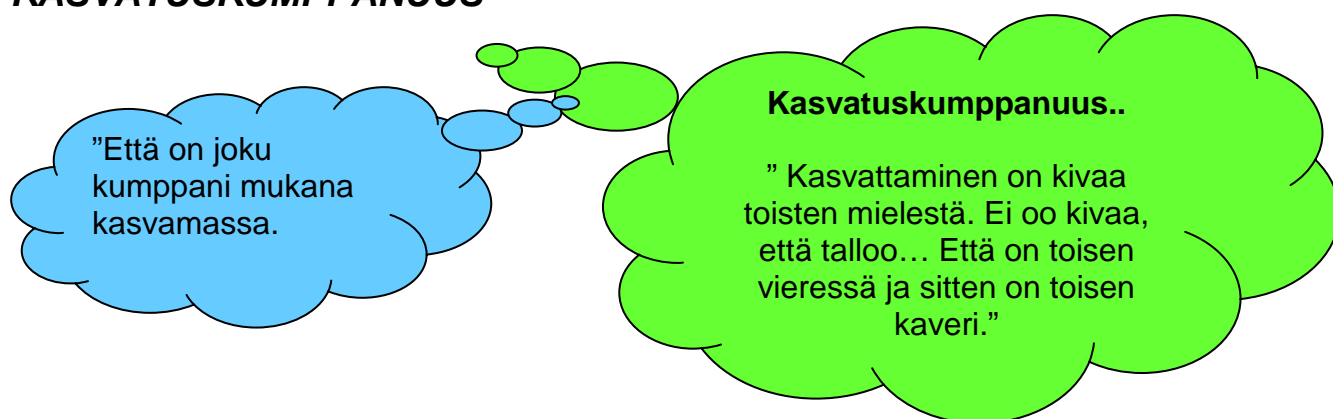
Ihmisen oppimisympäristö on se elinpiiri, jossa hän elää. Pieni lapsi kerää kokemuksensa, tietonsa ja taitonsa kaikilla aisteillaan ja vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Hattulan varhaiskasvatuksessa lapsen elinympäristössä arvostetaan ja kannatellaan erityisesti turvallisia ihmissuhteita sekä hyväksyvää ja myönteistä tunneilmapiiriä, jotka ovat edellytyksiä oppimiselle ja ihmisenä kasvamiselle.

Lapsen mielenkiinnon kohteita havainnoidaan ja kirjataan ja ne ohjaavat toiminnan suunnittelua. Toiminnan suunnittelu tapahtuu yhdessä lasten kanssa, jossa myös lasten vanhemmilta kerätyt tiedot ja havainnot ovat mukana.

Lapsuutta tukeva ympäristö herättelee lasten mielikuvitusta, ajattelua, motivaatiota ja aloitteisuutta (MAMA). Aikuinen on osa lapsen varhaiskasvatusympäristöä. Hän tukee lasta leikissä ja arkisissa toiminnoissa huomaten eri näkökulmia omassa toiminnassaan. Kasvattajan tärkeät omaa toimintaa ohjaavat näkökulmat varhaiskasvatuksessa ovat sensitiivisyys (havainnoi herkin aistein), stimulaatio (rikastuttaa ja virittää tilanteen mukaan) ja autonomia (lähentää ja loitontaa aikuisen rooliaan suhteessa lapseen).

Perhepäivähoidossa lapsen ympäristöön kuuluvat pieni ryhmä, kodin arkiaskareet ja elämänrytmin rauhallisuus sekä kiireettömyys.

2.8 KASVATUKUMPPANUUS

Kasvatuskumppanuus on suhde, jossa työntekijä ja vanhemmat sitoutuvat tietoisesti; 1) tukemaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä arjessa elämistä. Kumppanuussuhteessa vanhemmat ja työntekijät ovat tasavertaisia, mutta erilaisia lapsen tuntijoita. Aikuisten yhteistyösuhde (kumppanuussuhde) kannattelee lapsen siirtymistä ja arkea kodin sekä varhaiskasvatuksen kasvuympäristöissä, 2) edistämään huolenpitoa, lapsen etua ja oikeuksia yhteisymmärryksessä vanhempien kanssa ja 3) tunnistamaan mahdollisimman varhain lapsen erityisen tuen ja avun tarve.

Kasvatuskumppanuus on työntekijän ammatillisuutta muuttava tietoinen asenne ja omaksuttu toimintakäytäntö. Kasvatuskumppanuuskoulutukset ovat alkaneet Hattulassa syksyllä 2004 ja sitovana tavoitteena on, että vakituinen henkilöstö osallistuu koulutuksiin.

Kasvatuskumppanuuskoulutusmalli koostuu 6 päivän kouluttajakoulutuksesta, 8 päivän peruskoulutuksesta, 12 kerran ryhmätyömenetelmäohjauksesta sekä yhden päivän täydennyskoulutuksesta. Peruskurssin tavoitteena on auttaa työntekijöitä pohtimaan ja tiedostamaan oman toimintansa lähtökohtia sekä vaikutuksia suhteessa lapseen ja perheisiin. Koulutuksessa hyödynnetään elämänkerrallisuutta, eläytyvää rooliharjoittelua sekä dialogisia opetusmenetelmiä.

Varhaiskasvatuksen aloituskeskustelu ja – kotikäynti rakentaa pohjaa lapsen päivähoidon aloittamiselle sekä edistää aloituksen myönteistä sujumista. Aloituskeskustelun tavoitteena on tutustuminen, verkostoituminen ja kumppanuuteen sitoutuminen. Aloituskeskustelu käydään lapselle tutussa ympäristössä (oma koti) ja keskustelussa on mukana lapselle läheiset ihmiset sekä lapsiryhmän työntekijä/ perhepäivähoitaja yksin tai yhdessä toisen työntekijän kanssa.

Kumppanuus on kohtaamista ja se tarvitsee toteutuakseen kunnioittamista, kuuntelua, avoimuutta ja yhteistä puhetta lapsen arjessa – iloja, suruja, sattumuksia, sanottua ja elettyä.

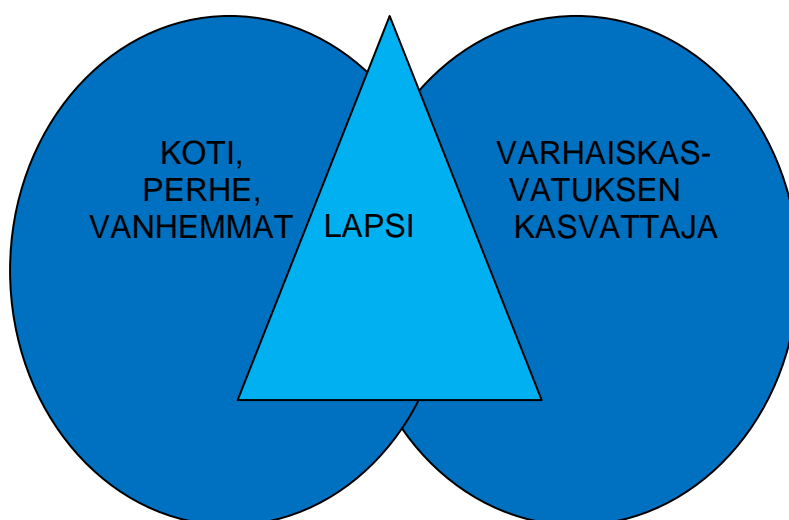
Kasvatuskumppanuudessa työntekijä asettuu kuulemaan vanhemman puhetta ja tietämystä lapsesta sekä uskaltaa ottaa vastaan erilaisia viestejä. Keskustelemalla ja jakamalla rakennetaan yhteistä ymmärrystä ja luottamuksellista keskusteluympäristöä.

Varhaiskasvatuksen työntekijällä on vastuu kasvatuskumppanuuden kannattelusta. Vanhemmille luodaan mahdollisuuksia osallistua muutostilanteessa kertomalla omasta lapsestaan, toiveistaan ja odotuksistaan sekä mahdollisesta tuen tarpeesta.

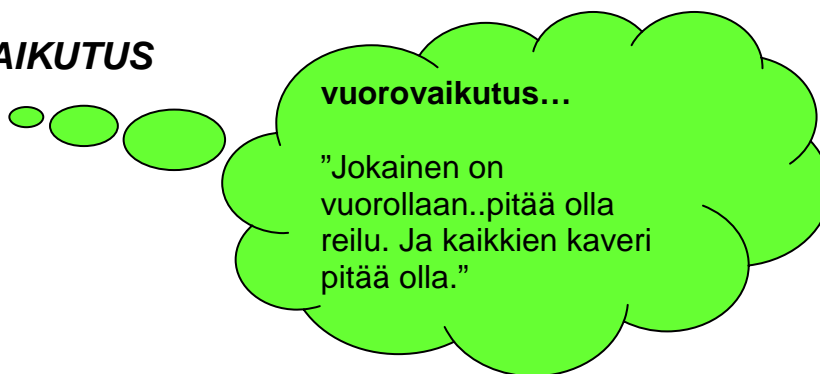
Vanhemmat ovat tervetulleita päivähoitopaikkaan, erityisesti ensimmäisten päivien vahva läsnäolo on tärkeää, jotta vanhempi voi havainnoida ja ohjata työntekijää mm. lapsen tavoissa ja hoivakäytännöissä. Kumppanuus syvenee vanhempien ja työntekijöiden välisissä lapsikohtaisissa varhaiskasvatuksen keskusteluissa ja päivittäisissä kohtaamisissa.

Kasvatuskumppanuus toteutuu turvallisena kasvatuskulttuurina, jossa työntekijät toisaalta kehittävät kykyä kuulla lasta ja hänen perhettään sekä toisaalta kohtaavat toisiaan aidosti kuuntelemalla ja kunnioittamalla sekä huolia puheeksi ottamalla.

Kasvatuskumppanuus – kunnioittavaa vuorovaikutusta.

2.9 KIELI JA VUOROVAIKUTUS

Kieli on tärkeä osa ihmisyyttä, kommunikaatiota ja vuorovaikutusta. Kieli on tärkeä perusta myös ajattelun ja oppimisvalmiuksien kehittymiselle. Lapsi on alusta asti kiinnostunut häntä ympäröivästä maailmasta, sen ilmiöistä, äänistä ja kielestä. Tähän lapsen kiinnostukseen aikuisen tulisi vastata niin kotona kuin varhaiskasvatuksessa; reagoida lapsen kontaktialoitteisiin, rohkaista lasta kommunikoimaan sekä varmistaa riittävän virikkeellinen ja rauhallinen toimintaympäristö. Kielen ja vuorovaikutuksen oppiminen on yksilöllinen ja luova prosessi, jossa jäljittelyllä ja mallilla on suuri merkitys. Lapsen kielenkehityksessä ja kulttuurin sekä tapojen oppimisessa on oleellinen ja tärkeä merkitys lapsen jokapäiväisessä toiminnassa koko varhaiskasvatuksen ajan.

Kieltä ja vuorovaikutustaitoja osaava lapsi

Kieli ja vuorovaikutus lapsen arjessa

- Kuulo ja kuunteleminen eri tilanteissa
- Vuorovaikutteinen leikki
- Vuorovaikutus- ja ystävyyssuhteet
- Omien tarpeiden, tunteiden ja halun ilmaiseminen
- Ryhmän mukana toimiminen
- Toimintatuokiot
- Kiinnostus ja motivaatio päivähoiton toimintaan

Kasvattajan keinot ja välineet auttaa lasta

- Kasvattajan herkkyys lapsen yksilölliselle vuorovaikutukselle ja tarpeille
- Hoivakieli – yksinkertainen lapsentasoinen puhe
- Keskustelu – ajattelun kehittyminen
- Hyvät kuunteluolosuhteet – kuulo!
- Ilmeet, eleet ja katsekontakti
- Toisto
- Selkeä päivästrukturi (pcs-kuvat)
- Suujumppa
- Liikkuminen, liikunta monipuolisesti
- Laulut, lorut ja rytmit (lorukortit, soittimet, levyt)
- Sadut, kertomukset (kirjat, kuvat)
- Ohjattu leikki
- Sadutus ja haastattelut
- Tukiviittomat ja viittomat
- Draama (näytelmät, nukke- ja pöytäteatteri)

Harjaantumisohjelmat:

KILI - Kieli ja liikunta ryhmäkuntoutusohjelma kielihäiriöisille lapsille

HALINALLE – kerho puheen ja kielenkehityksen harjaannuttamisohjelma 3-vuotiaille päivähoitoon

KUTTU - kuvin tuettu leikki

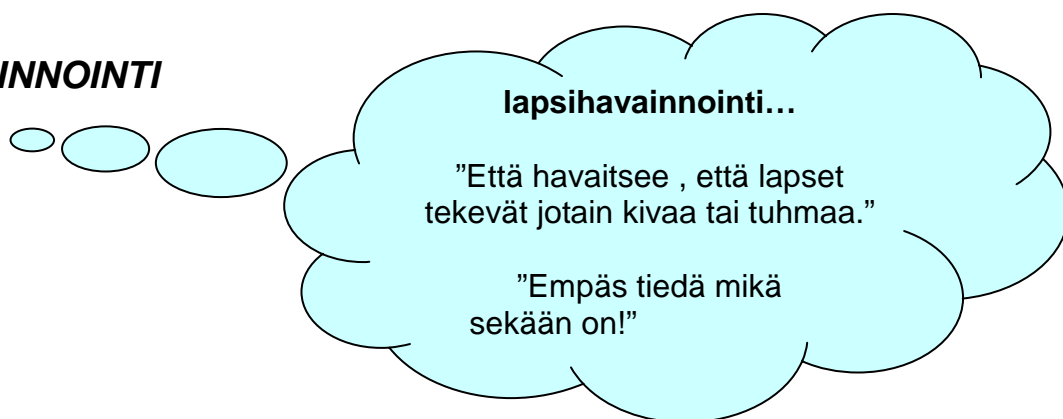
Arviointimateriaalit:

HALI – 3-vuotiaiden lasten kehityksen arviointimenetelmä

KEHU – 5-vuotiaiden lasten kehityksen arviointimenetelmä

KETTU-TESTI – 3-vuotiaiden puheen ja kehityksen arviointimenetelmä

2.10 LAPSIHAVAINNOINTI

Lapsen päivittäinen havainnointi auttaa kasvattajaa tuntemaan lapsen yksilönä; vahvuudet, kiinnostuksen kohteet, kokemusmaailman sekä kasvun, kehityksen ja oppimisprosessin. Lapsihavainnointi antaa kasvattajille tietoa ryhmän dynamiikasta, lasten sosiaalisista suhteista sekä lapsesta ryhmän jäsenenä.

Jokainen kasvattajatiimi valitsee kulloinkin kyseessä olevalle lapsiryhmälle luontevat havainnointimenetelmät. Menetelminä käytetään muodollista havainnointia (mm. sadutus, kasvun kansiot) monipuolisesti ja toisiaan täydentäen. Yhteisinä havainnointimenetelminä Hattulassa käytetään Vanhemmuuden roolikarttaa ja esiopetuksen havainnointilomaketta. Suunnitelmallinen lapsihavainnointi on kasvattajan työn perusta hänen suunnitellessaan toimintaa tavoitteellisesti kunkin lapsen yksilöllisistä tarpeista lähteväksi. Se mahdollistaa lapsilähtöisyyden ja lapsen osallisuuden arjessa.

Lapsihavainnointi ja dokumentointi luovat pohjaa yhdessä vanhempien kanssa tehtävälle lapsen omalle varhaiskasvatussuunnitelmalle. Dokumentointi toteutetaan lapsen vahvuuksia korostaen, lasta ja perhettä kunnioittaen. Tavoitteena on, että kasvatuskumppanuussuhteessa varhaiskasvatuksen kasvattajat ja vanhemmat jakavat havaintoja sekä tietoja lapsen arjesta ja kehityskaskelista. Näin syntyy yhteinen käsitys lapsesta ja kasvatuksesta.

Havainnointi ja arviointi tukevat kasvattajan oman työn arviointia, kehittymistä ja ammatillista kasvua. Hattulan varhaiskasvatuksessa yhtenä kasvattajien itsearviointin välineenä on Vanhemmuuden roolikartta.

2.11 VARHAINEN JA ERITYINEN TUKI

Varhainen tuki on lapsen varhaisvuosina tapahtuvaa tukemista sekä mahdollisimman varhain käynnistyviä tukitoimia. Varhaiseen tukeen liittyy ennaltaehkäisevä lapsen kasvun ja kehityksen riskitekijöiden tunnistamiseen liittyvä näkökulma. Varhainen tuki järjestetään osaksi lapsen arkea lapsen kiinnostuksen kohteita ja toimintaa seuraten.

Ennen varhaisen tuen toimia Hattulan kunnan varhaiskasvatuksessa otetaan lapsesta tai perheestä herännyt huoli puheeksi. Henkilöstön työvälineenä on huolen seitsemän vyöhykettä, jonka pohjalta on Hattulassa tehty varhaisen puuttumisen polku.

Varhainen tuki edellyttää työyhteisön toiminnan tietoista arviointia ja kehittämistä varhaisen tuen suuntaan. Varhaisen tuen tarkoitus on hyödyntää moniammatillista osaamista lapsen parhaaksi yhdessä vanhempien kanssa. Varhaisen tuen ohjaaja on osa henkilöstöä, joka tekee moniammatillista yhteistyötä lapsen vanhempien, varhaiskasvatuksen henkilöstön ja muiden yhteistyötahojen (neuvola, perhetyö, koulut) kanssa.

Varhainen tuki on osa varhaiskasvatuksen perustehtävää ja varhaiseen tukeen perustuva työtapana on vastaus nykypäivän moninaistuviin tuen tarpeisiin.

Varhaiskasvatuksessa on lapsia, joilla on jokin erityisen tuen tarve tai tuen tarve kehittyä päivähoiton aikana. Lapsi voi tarvita tukea fyysisen, tiedollisen, taidollisen tai tunne-elämän tai sosiaalisen kehityksen osa-alueilla eripituisia aikoja. Tuen tarve voi syntyä myös tilanteissa, jossa lapsen kasvuolosuhteet vaarantuvat tai eivät turvaa hänen terveyttään tai kehitystään. Lapsi voidaan ohjata varhaiskasvatukseen lastensuojelun avotukitoimena, jolloin tuen peruste ja varhaiskasvatus on osa lapsen ja perheen tukitoimia. Erityinen tuki tarkoittaa lapsen kasvun ja kehityksen ohjaamista erityisen tuen keinoin. Erityisen tuen keinoja ovat mm. kuvin tuettu päiväjärjestys, oman toiminnan strukturointi, tukiviittomien käyttäminen, koriohjelmat, aikuisen ja lapsen vuorovaikutuksen tukeminen.

Lasten erityistarpeisiin puuttuminen ja toimenpiteiden käynnistäminen tapahtuu yhteistyössä vanhempien kanssa. Lapsen kehityksen seuranta ja arviointi korostuu. Arvioinnin monipuolistamiseksi se tehdään yhteistyössä vanhempien ja lastenneuvoloitten kanssa. Tällöin saadaan tietoa monipuolisesti lapsen kasvusta ja kehityksestä erilaisissa kasvatusympäristöissä ja tilanteissa. Yhteistyössä huoltajien ja lapsen kuntoutuksessa mukana olevien tahojen kanssa laaditaan lakisääteinen toiminta- ja kuntoutussuunnitelma, jossa käydään läpi lapsen päiväjärjestys, lapsen vahvuudet kiinnostuksen kohteet, lapsen kasvun ja kehityksen tavoitteet ja miten lapsen tukeminen käytännössä järjestetään. Hattulassa toimii moniammatillinen lasten kuntoutustyöryhmä, joka kokoontuu kuukausittain käsittelemään huoltajien suostumuksella lasten ja perheiden tukemiseen ja kuntoutukseen liittyviä asioita. Kuntoutustyöryhmä päättää mm. lapsen jatkotutkimuksiin lähettämisestä ja puhe- tai toimintaterapian maksusitoumuksista

Erityispäivähoito viittaa erityispalveluita sisältävään toimintaan. Hattulan kunnan erityispäivähoitoa on

- tavallisessa päivähoitoryhmässä, jossa lapsen erityisen tuen tarve on huomioitu joko henkilöstön määrässä tai lapsiryhmän koossa
- integroitu erityisryhmä, jossa on 4-5 erityisen tuen tarpeessa olevaa lasta ja ryhmän koko enintään 14 lasta

Esiopetusvuoden aikana lapsen kasvusta ja kehityksestä keskustellaan vanhempien kanssa useaan otteeseen. Jos kouluvalmiuteen liittyvät asiat mietittyvät, kannattaa asia ottaa puheeksi oman esiopetusryhmän aikuisten kanssa. Yhdessä mietitään mikä olisi lapselle sopivin tuki varhaiskasvatuksen arjessa. Esiopetusvuoden aikana kiinnitetään huomiota lapsen oppimista tukevan koulumuodon löytymiseen. Vanhempien päätöksen tukena voi olla kouluvalmiustutkimus, joka tehdään yhteistyössä koulupsykologin kanssa.

Maahanmuuttaja ja maahanmuuttajataustainen perhe ovat yleisnimikkeitä, joita käytetään, kun tarkoitetaan eri syistä toisesta maasta Suomeen muuttaneita. Varhaiskasvatuksessa tulee huomioida erityisesti sellainen lapsi, jolla on erilainen kieli ja kulttuuritausta. Perheen kanssa tehtävä yhteistyö on alusta alkaen tärkeää. Varhaiskasvatuksella on keskeinen merkitys lapsen kotiuttamisessa suomalaiseen elämään. Maahanmuuttajalapsi tutustuu hoidossa toisiin lapsiin ja aikuisiin, perehtyy suomen kieleen sekä ohjatusti että luonnollisissa leikki- ja vuorovaikutustilanteissa arjessa.

Maahanmuuttajalapselle järjestetään mahdollisuuksien mukaan opetusta omassa äidinkielessä. Oman äidinkielen hallinta antaa myös pohjaa suomen kielen taidoille ja tukee lapsen kasvua kahteen kulttuuriin.

3 LAPSELLE OMINAISET TAVAT TOIMIA

"Pyöräillä, lukea kirjoja ja piirtää."

"Leikki on lapsen työtä... ja se voi tehdä jossain vaiheessa vähän iloisaksi"

Leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä kokeminen sekä ilmaiseminen ovat lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella. Lapselle luonteva toiminta vahvistaa hänen hyvinvointiaan ja käsitystään itsestään sekä lisää hänen osallistumismahdollisuuksiaan. Toimiessaan itselleen mielekkäällä tavalla lapsi myös ilmentää ajatteluaan ja tunteitaan.

Lapselle ominaiset tavat toimia ja sisältöalueet otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa sekä toteutuksessa ja ne ohjaavat kasvattajien tapaa toimia lasten kanssa. Valtakunnallisessa varhaiskasvatuksessa määritellään sisältöalueet seuraaviksi: uskonnolliskatsomuksellinen, eettinen, matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen ja esteettinen sisältöalue.

3.1 LEIKKI

Leikki on yksi Hattulan varhaiskasvatuksen lasten, vanhempien ja henkilöstön yhdessä valitsemista arvoista. Leikki on lapselle ominainen tapa toimia ja sen salaisuutta on mahdotonta täysin paljastaa. Leikki ei alistu asteikolla mitattavaksi, vaan sisältää aina jotain tutkimatonta. Kasvattajan vastuulla on työyhteisössä vallitseva leikkiympäristön ilmapiiri ja leikkiin yhdessä sovittu johdonmukainen linja. Annamme lapselle mahdollisuuden tutkia, kokeilla ja oppia leikin avulla uusia asioita ikätoveriensä parissa.

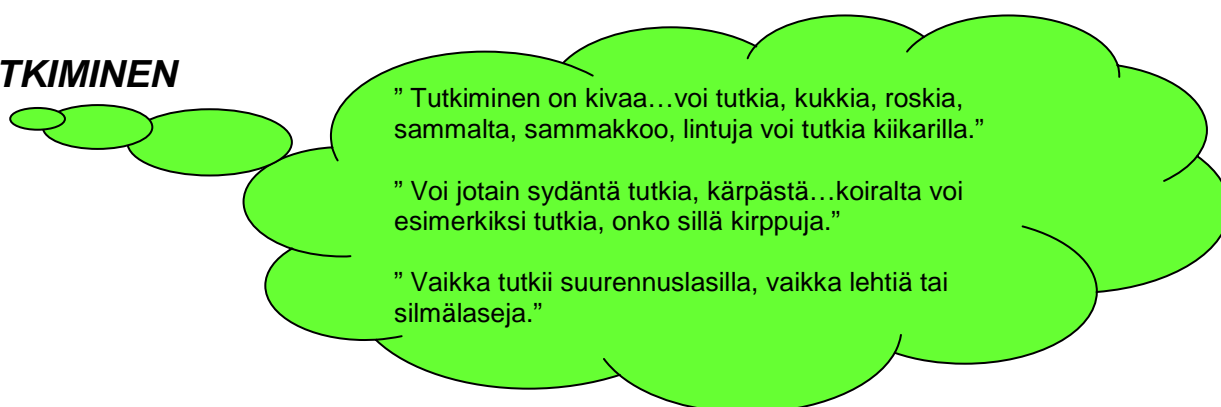

3.2 LIIKKUMINEN

Hattulassa luonto ja kulttuurihistoriallinen ympäristö luovat hyvät edellytykset monipuoliseen retkeilyyn ja hyötyliikuntaan eri yksiköissä. Päivähoitoikäisille on paljon eri liikuntapaikkoja ja yhteistyö liikuntatoimen kanssa toimii hyvin. Varhaiskasvatuksessa on luonto- ja liikuntamyönteinen arvomaailma, yhteisiä liikuntatapahtumia, sisäistä koulutusta ja menkeä!

3.3 TUTKIMINEN

Tutkimisen lähtökohdat:

- oman kehon löytäminen
- kasvattajat – ympäristö –kokemukset
- kasvattajalla on vastuu ympäristön kehittämisestä ja kokemusten tarjoamisesta ja mahdollistamisesta

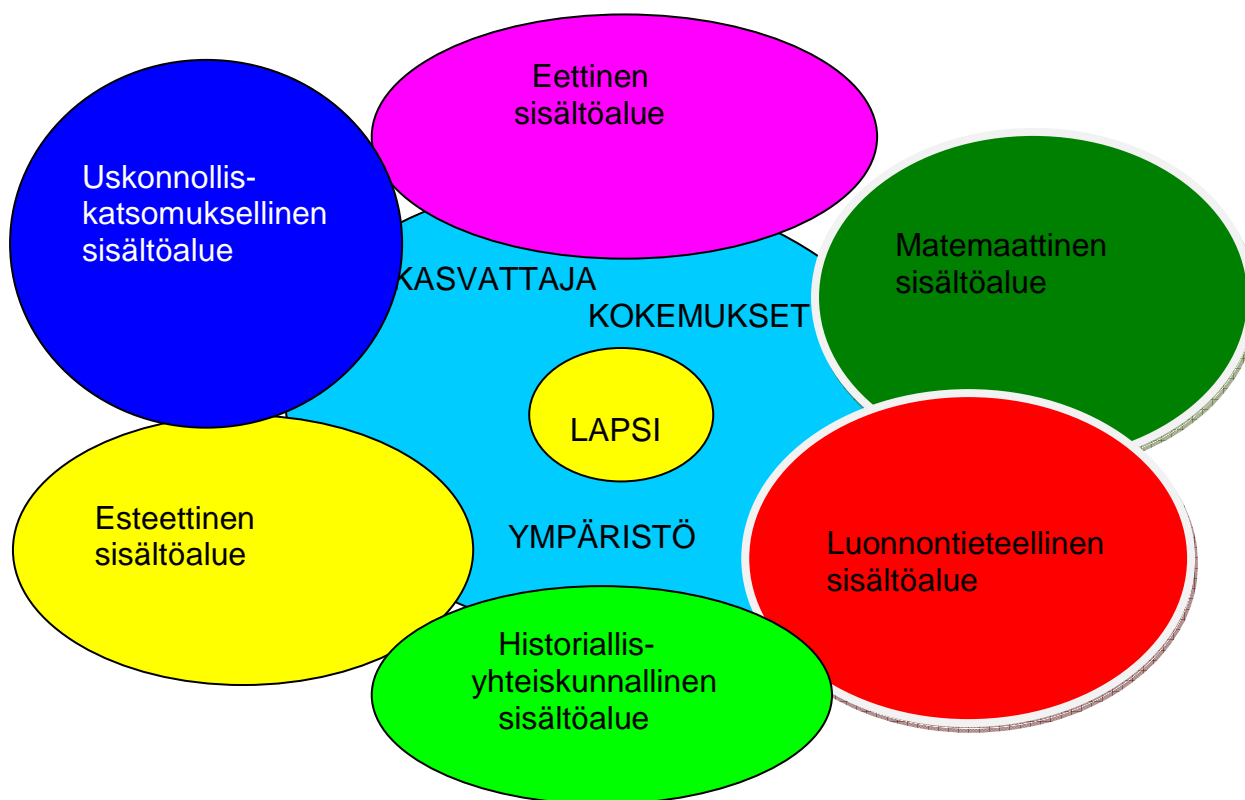
Tutkimisen mahdollisuudet:

Lapselle tarjotaan mahdollisuus tutkimiseen ikätasoisesti. Pienempien lasten kanssa tutkitaan konkreettisia asioita, isompia lapsia kannustetaan itse etsimään vastauksia tutkimalla, havainnoimalla ja kokeilemalla.

Tutkiessaan lapsi oppii vertaamaan ja yhdistelemään tietoja. Lapsen oma ajattelu ja havaintoherkkyys vahvistuvat. Lasta rohkaistaan esittämään kysymyksiä, jotta hänen ongelmaratkaisutaitonsa kehittyy ja kasvattajalle muodostuu kuva siitä miten lapsi ajattelee. Kasvattajat mahdollistavat lapsille monipuolisia, lasten omaa mielenkiintoa ylläpitäviä kokemuksia ja antavat aikaa tutkimiselle sekä ihmettelylle.

Tutkimisen avulla lapsi oppii arvostamaan ympäristöään sekä toisia ihmisiä. Vuorovaikutuksen tutkimisessa kasvattajien ja vertaisten toimintatavat sekä kohtaamisen tyylit ovat tärkeitä.

Lähiympäristö ja luonto ovat oleellinen osa tutkimisen ympäristöä. Hattulan monipuolinen luonto – metsät, pellot, harjut sekä Vanajavesi – muodostavat oivan ympäristön luonnon tutkimiselle.

3.4 TAITEELLINEN KOKEMINEN JA ILMAISEMINEN

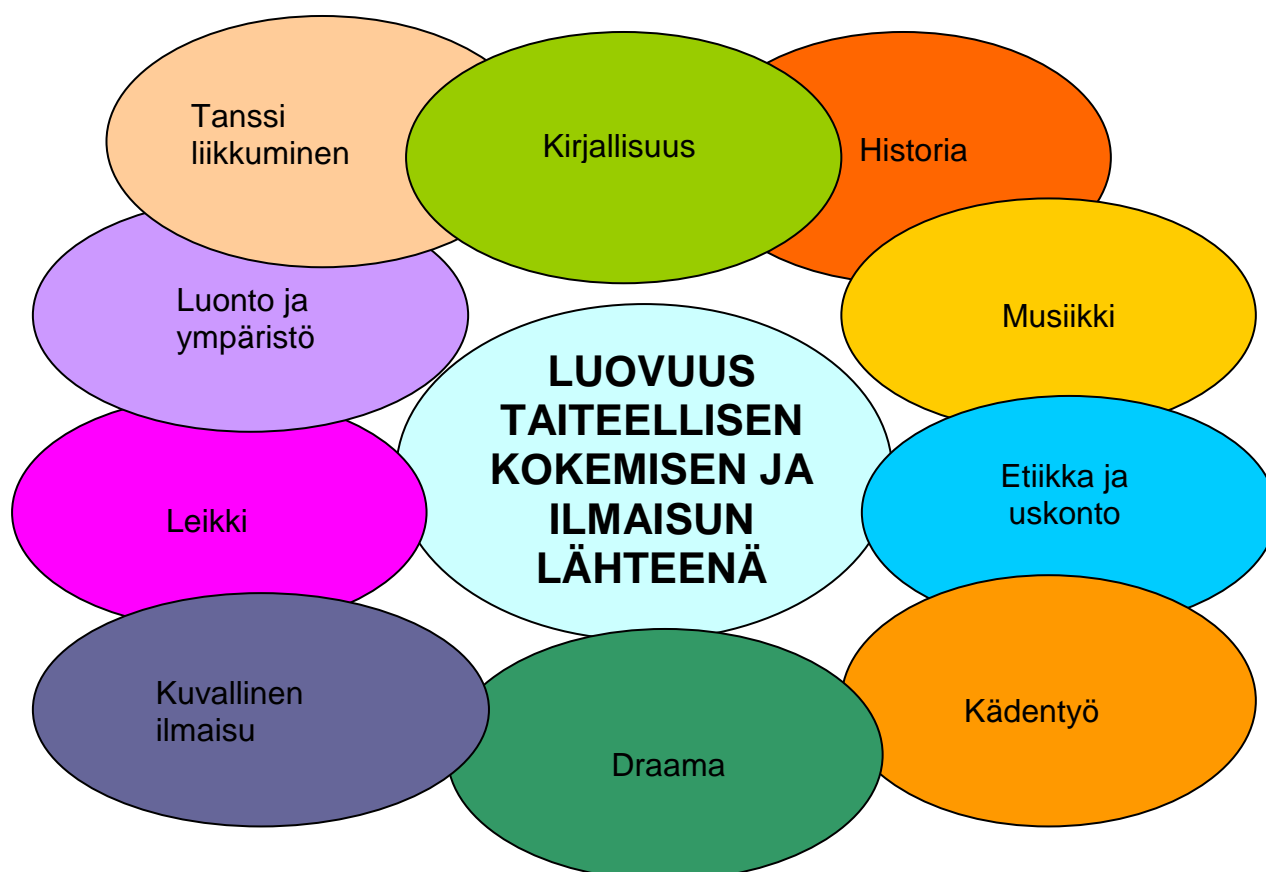
Lapsi taiteen kokijana ja tekijänä arkipäiväisissä askareissaan, leikeissään ja toiminnoissaan yhdistelee erilaisia ilmaisullisia ja kokemuksellisia elementtejä. Hän tutkii mitä oma toiminta saa aikaan ja kerää kokemuksia itsestään ja ympäristöstään. Kasvattajan tehtävänä on mahdollistaa lasten kokemukset arjessa.

Lapsella luovuus on osa luonnostaan lapsen uteliaisuuteen liittyvää ja lapsen kehitykseen kuuluvaa prosessia. Lapsen kokonaisvaltaisessa kehityksessä on merkityksellistä, että lapsi saa käyttää mielikuvitustaan ja ilmaista vapaasti mieltään kiehtovia asioita monipuolisin keinoin.

Lapselle tärkeitä kokemuksia syntyy erilaisista taiteen alueista eli musiikin, kuvallisen ilmaisun, käden taitojen, tanssin, draaman ja kirjallisuuden kautta. Lapsi saa kokeilla, ilmaista ja soveltaa erilaisia taiteellisen ilmaisun asioita arjen tilanteissa.

Varhaiskasvattajan tehtävänä on sallia ja kannustaa lasta käyttämään kaikkia aistejaan taiteen alueella, tutkimaan ympäristöä, uppoutumaan taiteellisiin kokemuksiin, kokemaan elämyksiä tekijänä ja katsojana, leikkimään ja liikkumaan taiteen keinoin. Varhaiskasvattaja myös antaa lapsen käyttöön oikeista materiaaleja ja välineitä ja vie lapsen lähialueen taiteen äärelle.

Hattulan ja lähialueiden luonnonkaunis ympäristö, historialliset rakennukset ja alueet, taiteilijat, lasten taidetapahtumat, kirjastot ja museot sekä puolustusvoimien läsnäolo mahdollistavat tutustumisen monipuolisiin taiteellisiin kokemuksiin ja oman lähialueen kulttuurin kokemiseen.

4 LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA JA ESIOPETUSSUUNNITELMA

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan jokaiselle olevalle lapselle yhteistyössä vanhempien kanssa ja suunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on lapsuutta arvostava, lasta kannatteleva ja positiivinen kertomus hänen ainutlaatuisuudestaan. Lapsen vasussa pyritään yhdessä vanhempien kanssa kuvaamaan lapsen vahvuuksia, mielenkiinnon kohteita ja kehittymishaasteita sekä kartoitetaan keskustellen mahdollisia huolen aiheita. Lapsen iästä ja kehitystasosta riippuen voi myös lapsi itse osallistua käytävään keskusteluun.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on myös päivähoidon henkilöstön työväline, joka auttaa toteuttamaan yksilöllistä ja laadukasta varhaiskasvatusta.

Hattulan varhaiskasvatuksessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on prosessi, joka alkaa ennen lapsen hoidon alkua perheen kotona tai tulevassa hoitopaikassa käytävällä aloituskeskustelulla. Aloituskeskustelussa otetaan huomioon perheiden erilaiset tilanteet, tunteet ja odotukset varhaiskasvatukselle. Yhdessä perheen kanssa tehdä suunnitelma miten lapselle luodaan hyvä kasvun polku.

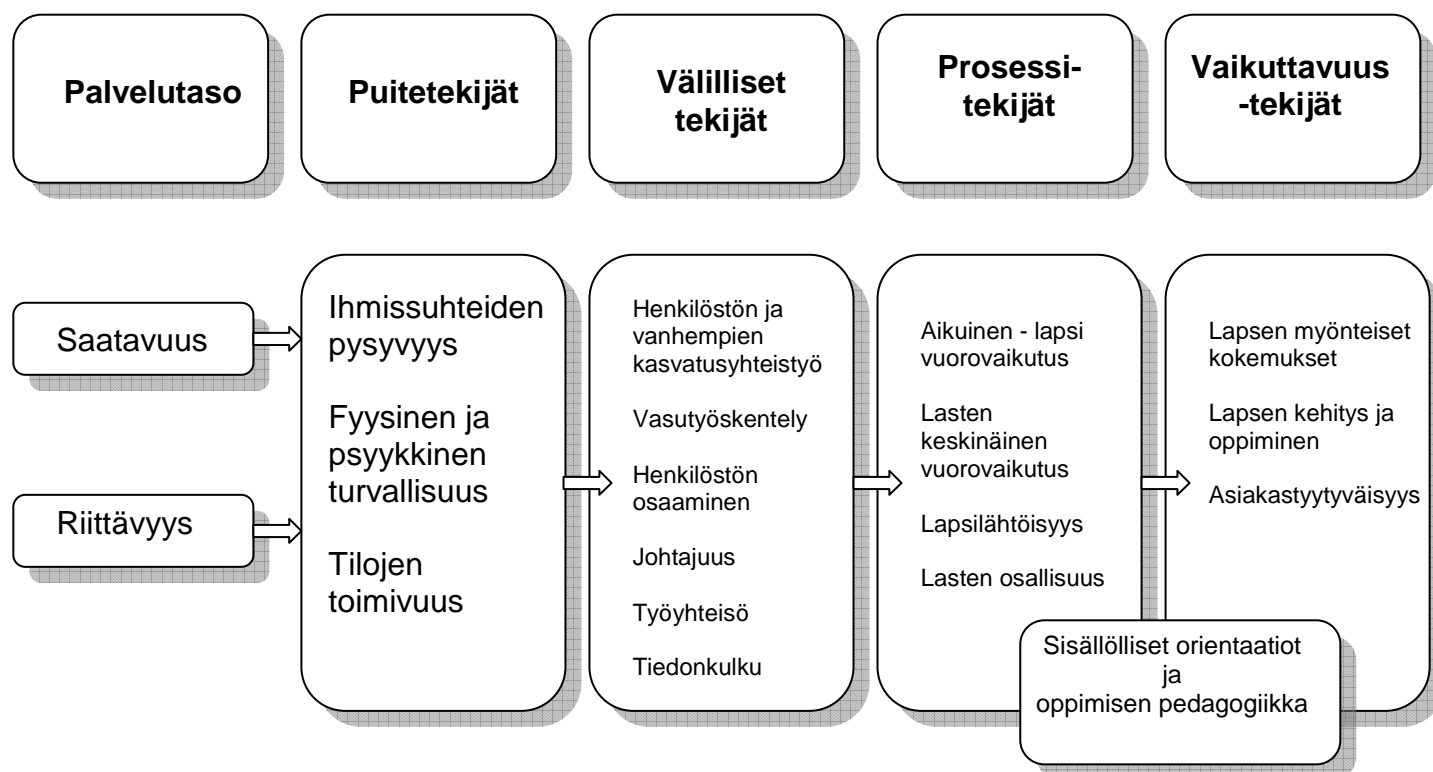
Hattulan varhaiskasvatusta leimaava on kasvatuskumppanuus ja varhaiskasvatuksen perhetyö ilmenevät myös lapsen vasussa. Tärkeänä osana lapsen vasua on Vanhemmuuden roolikartta, jonka kautta myös vanhemmuus nousee lapsen varhaiskasvatussuunnitelman keskiöön. Vanhemmuuden roolikartta jäsentää vanhemmuutta ja sen rooleja suhteessa lapsen tarpeisiin.

Esiopetussuunnitelma tehdään jokaiselle lapselle yhdessä vanhempien kanssa esiopetusvuoden alettua. Lapsi osallistuu omalta osaltaan suunnitelman tekemiseen arvioimalla omia taitojaan.

Esiopetussuunnitelman toteutumista arvioidaan yhteistyössä vanhempien kanssa toimintavuoden aikana. Esiopetusvuoden lopulla käydään arviointi- ja palautekeskustelu vanhempien kanssa esiopetusvuodesta. Lapsen esiopetussuunnitelma voidaan siirtää tulevalle luokanopettajalle vanhempien välityksellä, jolloin se toimii myös alkuopettajan ja perheen yhteistyötä tukevana.

5 VARHAISKASVATUKSEN LAATU

5.1 VARHAISKASVATUKSEN LAADUN ARVIOINNIN MALLI

Lähde: Varhaiskasvatuksen laadunarviointimalli. Tampereen yliopisto 2010, Eeva Hujala ja Elina Fonsén.

Varhaiskasvatuksen laadun arviointi perustuu eri laatutekijöiden huomioimiseen. Laatutekijät ovat sidoksissa toisiinsa ja toisistaan riippuvaisia. Arvioitavat laatutekijät liittyvät palvelutasoon, puitetekijöihin, välillisesti ohjaaviin tekijöihin, prosessitekijöihin ja vaikutuksiin.

Talouden näkökulmasta arvioidaan varhaiskasvatuksen tavoitteita, menestystekijöitä, toimenpiteitä ja kustannusvaikutuksia. Kunnan talouden mahdollisuudet raamittavat vahvasti varhaiskasvatuksen puitetekijöitä ja myös välillisesti ohjaavia tekijöitä.

On tavoitteena, että laadun arvioinnista muodostuu jatkuva ja luonnollinen osa arkipäivän kehittämistyötä niin vastuualueetasolla kuin yksikkötasollakin lähtökohtana asiakas – ja henkilöstönäkökulma. Varhaiskasvatuksen toimijat ovat vastuussa keräämään laadun arvioinnissa tarvittavaa tietoa, käsittelemään sitä ja tekemään kehittämissuunnitelmia korkeatasoisen sekä laadukkaan varhaiskasvatuspalvelun tuottamisesta ja ylläpitämisestä kunnassa.

Tällä hetkellä Hattulan varhaiskasvatuksen laadun arvioinnissa käytetään mm. työtyytyväisyys- ja asiakastytyväisyyskyselyjä. Aloitus- ja vasukeskustelujen sekä täydennyskoulutusten määrää käytetään mittareina laadun arvioinnissa.

Syksyllä 2010 varhaiskasvatukseen perustettiin pedagoginen laatutyöryhmä tarkastelemaan laatua ja kehittämään sitä. Varhaiskasvatuksen johtoryhmä vastaa laadun arvioinnista.

Laadun arviointi...

"Että, että jotkut ihmiset arvioi
laatua. Onks se hyvää laatuu tai
huonoo laatuu??"

"Esimerkiksi joku ruoka voi olla
laadukasta."

5.2 VERKOSTO- JA KEHITTÄMISTYÖ

Verkostoyhteistyötä tehdään varhaiskasvatuksen linjausten mukaisesti koko laajan lasta ja perhettä palvelevan verkoston kanssa ja tarvittaessa seudullisesti. Perusturvan strategiaan kirjatut linjaukset ohjaavat myös varhaiskasvatuksen johtamista.

Verkostotyön tavoitteena Hattulan varhaiskasvatuksessa on hyvinvoiva lapsi ja perhe. Edellytyksenä laadukkaalle ja monipuoliselle varhaiskasvatukselle on toimiminen paikallisesti yhdessä yhteisten lasten, perheiden ja yhteisen päämäärän hyväksi. Varhaiskasvatuksen verkostokumppaneita Hattulassa ovat seurakunta, Mannerheimin lastensuojeluliitto, lastenneuvola, hammashoito, sosiaalitoimi, perhetyöntekijät ja kotipalvelu. Nämä toimijatahot muodostavat Alle kouluikäisten toimijoiden-foorumin.

Lapsen ja perheen näkökulmasta verkostoyhteistyö lisää palvelujen tavoitettavuutta, paikallisuutta sekä yhteisöllisyyttä koko kunnan tasolla. Verkostotyö sisältää myös perheiden

ja lasten välisten verkostojen vahvistamisen niin varhaiskasvatuksen kuin koko kunnan tasollakin kuten Eskarista Ekaluokalle - tapahtuma.

Verkostotyön tavoitteena on myös tukea vanhemmuutta ja kannatella perheen hyvinvointia. Vuonna 2009 alkoi Hattulassa ensimmäinen Vanhemman neuvo-eroryhmä sosiaalityön ja varhaiskasvatuksen yhteistyönä. Muita moniammatillisesti ylläpidettäviä perheiden tukimuotoja ovat mm. Rajoja ja rakkautta - illat, Käsikynkkäryhmät sekä Vakaa-messut.

Hattula-verkossa kokoontuvat edustajat kaikista Hattulan lasten, nuorten ja perheiden kanssa tekevästä tahoista. Kunnanhallitus nimesi vuonna 2007 lautakuntien esittämistä ehdokkaista Hattula-verkon edustajat. Tällä tavalla tieto kulkee johtavien viranhaltijoiden esittelemänä asiana myös lautakuntien sekä kunnanhallituksen ja sitä kautta luottamushenkilöiden keskusteluun. Verkon toiminnalle on määritelty tavoitteet sekä rakenteet, joista raportoidaan kunnan johtoryhmälle. Ylisektoraalinen yhteistyö edellyttää uudenlaista työtettä. Lasten, nuorten ja perheiden asiat tulee nähdä kaikkien yhteisenä asiana.

Varhaiskasvatuksen kehittämisen tavoitteena on turvata varhaiskasvatuksen hyvä laatu eri toimijoiden näkökulmasta. Vanhempien ja lasten osallisuuden vahvistaminen tulevaisuudessa on yksi kehittämistehtävä. Lapsen osallisuuden vahvistaminen kytkeytyy pienryhmäpedagogiikkaan ja lapsihavainnointiin. Lapsihavainnoinnilla kasvattaja oppii kuulemaan ja dokumentoimaan lapsen omaa kertomusta varhaiskasvatuksen laadusta lapsen arjessa. Tämän perusteella kasvattaja/kasvattajayhteisö arvioi omaa toimintaansa sekä oppimisympäristöä yhtenä laatutekijänä.

Kehittämiseen liittykin kiinteästi arvionti ja nämä muodostavat toisiinsa kietoutuneen prosessin. Kehittämistyö vaatii pitkäkestoisuutta, sitoutuneisuutta, suunnittelua ja koulutusta muotoutuakseen luontevaksi osaksi arkipäivän työtä sekä kasvattajien perustehtävää. Kehittämistyön tukena toimivat pedagogiset laatutyöryhmät, sisäiset, moniammatilliset koulutukset ja palautteiden antama informaatio.

Hattulan varhaiskasvatuksessa kehittämistyöllä on pitkät perinteet erilaisten kehittämishankkeiden kautta:

- KASVATUSKUMPPANUUS
- KIMPPA – perhetyö päivähoidossa 2003- 2005
- VAKA – verkko 2005- 2007
- TYÖYHTEISÖN PEDAGOGINEN KEHITTÄMINEN TYÖHYVINVOINNIN PERUSTANA PÄIVÄHOIDOSSA 2009- 2010

Hattulan kunnassa on käynnissä 2008 alkanut Opetushallituksen koordinoima KELPO -hanke (kehitetään laadukasta perusopetusta). Hankkeen tavoitteena on kehittää esi- ja perusopetuksen tukimuotoja sekä jalkauttaa uuden erityisopetuksen strategian mukaisia linjauksia paikalliselle taholle. Hattulan varhaiskasvatus on mukana hankkeessa, jotta myös esiopetuksen sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten tarpeet tulevat huomioituksi nivelvaiheessa sekä yhteistyö esi- ja alkuopetuksen välillä vahvistuu. Hankkeessa kohdennetaan myös koulutusta varhaiskasvatuksen henkilöstölle.

Johtamisella varmistetaan verkosto- ja kehittämistyön tuloksellisuus, jatkuvuus ja ajankohtaisuus.

5.3 YKSIKKÖKOHTAISET VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAT

Yksikkökohtaisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa kuvataan yksikön ja sen toimintaympäristön erityispiirteitä sekä painotuksia. Niissä lapsen polku Hattulan varhaiskasvatuksessa tulee näkyväksi.

LÄHTEET

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000

Eriksson – Arnkil 2005: Huoli puheeksi - opas varhaisista dialogeista

Hattulan Perusturvan strategia 2015

Hattulan esiopetussuunnitelma 2007

Heikka ja Hujala 2009: Arvioinnista opiksi

Heinämäki 2006: Varhaista tukea lapselle – työvälineenä kehittämisvalikko

Hujala ym. 1997 - 2000: Laadun arviointi päivähoitossa - projektin julkaisut

Hujala ja Fonsen 2009: Loppuraportti Johtajuus ja varhaiskasvatuksen laatu- projekti

Kaskela 2007: Niin Ainutlaatuinen

Kaskela-Kekkonen 2007: Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta

Marjatta Kalliala 2008: Kato Mua

Suomen kuntaliitto 2001: Vanhemmuuden roolikartta

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005

Valtakunnallinen esiopetuksensuunnitelma